

Landgebruikers in Den Ham (1517-1604)

door R.H. Alma

Inleiding

Het kerspel Den Ham is betrekkelijk goed bedeed wat betreft oude overzichten van landgebruikers; reden om een aantal ervan te publiceren. Naast de hieronder uitgegeven lijsten, bestaan natuurlijk ook de registers die een groter gebied beslaan waarvan Den Ham deel uitmaakt. Zo komen landgebruikers van Den Ham ook voor in de schatregister ten behoeve van de jaartax uit 1540. Het spreekt voor zich dat het weinig zin heeft die bron gedeeltelijk opnieuw uit te geven; we verwijzen daarvoor naar de betreffende editie¹.

Dijkrol 1517

Deze dijkrol maakt deel uit van het Aduarderzijlboek, een verzameling zijlbrieven en dijkrollen met betrekking tot het Aduarderzijlvest. Van dit zijlboek bestaan verschillende, elkaar deels overlappende afschriften. We geven de tekst van de dijkrol uit naar het oudst bekende exemplaar, het in 1534 door een monnik van het klooster Aduard geschreven handschrift, dat enige jaren geleden door de Universiteitsbibliotheek te Groningen verworven werd². De rol geeft, zoals gebruikelijk, niet de grastallen, maar de lengten van de dijk die door de gebruikers onderhouden moeten worden. De lengten zullen evenredig zijn met de grastallen van het binnendijks gelegen land.

Anno [15]17 de slachte van den Ham

Item <i>Tyarck ter Lette</i>	25 roden	Item <i>Frederick Clasens</i>	8 rode
Item <i>Roleff Gheerzt</i>	2 roden	Item <i>Roleff Gheerzs</i>	22 roden
Item <i>Johan Gheerzt</i>	2 roden	Item <i>Peter Reijngens</i>	5 roden
Item <i>Ave Iohan Tijerzt</i>	5 roden	Item <i>Johan Gheerzs</i>	3½ rode
Item <i>Berent Karskens</i>	7 roden	Item <i>Johan Peters</i>	22 rode
Item <i>Claeus Dewers</i>	10 roden	Item <i>Jacop Tyassens</i>	19 roden
Item <i>Johan Gherreys</i>	1½ rode	Item <i>Jacop Peters</i>	7 roden
Item <i>Peter Gherrys</i>	12 roden	Item <i>Johan Gheertz</i>	4 roden
Item <i>Claes Peters</i>	4½ roden	Item <i>Brant</i>	22 roden
Item <i>Johan Peters</i>	25 roden		
	op <i>Sypke Ryetkes</i> lant		

¹ R.H. Alma, 'Het schatregister voor de jaartax van 1540', *Gruoninga* 36 (1991) 58-89, ald. 81.

² U.B. Groningen, Ms. add. 302, pag. 58.

Schotlijsten 1566 en 1604

De navolgende schotlijsten³ zijn in het begin van de 17de eeuw (over)geschreven door *Sirp Elema*, schepper van Aduarderzylvest. De volgorde van de vermelde landeigenaren en grastallen wijkt sterk af, maar toch zijn opvallend veel grastallen in beide lijsten terug te vinden. In een aantal gevallen zal dit op een familierelatie wijzen: *Gerryt Hooek* en *Gerryt Crabbe*⁴, *Arys Jansens* en *Broorke Arys*, ‘de redger’ (= *Julke Brungersma*) en *Brunger Brungersma*. De hierna genoemde *Johan Peters* zal vermoedelijk overleden zijn op 3 sept. 1575: zijn grafzerk is een aantal jaren geleden bij de restauratie tevoorschijn gekomen⁵. Op een andere zerk, uit 1578, die toen tevoorschijn kwam, is van de naam slechts te lezen ‘*Ca...*’ en ‘*Hindricx*’. Zou deze zerk betrekking hebben op de hieronder vermelde *Carst Lefferts* die hier dan onder een ander patroniem aangeduid wordt? Voornamen die met *Ca* beginnen, zijn namelijk zeldzaam.

Om vergelijking van de twee lijsten te vergemakkelijken volgen zij hier naast elkaar.

Dit nabesc. sint de grastallen van den Ham die tot Awerderzijlen uuthwateren na het olde register 1566.

<i>Anna Peters</i>	65½ gs.
<i>Arys Jansens</i>	24 gs.
<i>Gerryt Hooek</i>	88 gs.
<i>Frerryck Jansens</i>	70 gs.
<i>Johan Allerts</i>	63 gs.
<i>Hindrick Allarts</i>	58 gs.
<i>Wrister Jacop</i>	51 gs.
<i>Jacop Derricks</i>	44 gs.
<i>Jacop Berens</i>	29 gs.
<i>Claes Peters</i>	16 gs.
<i>Jacop Symens</i>	16 gs.
<i>Carst Lefferts</i>	53 gs.
De pastoor op den Ham	18 gs.
<i>Bouwe Bowßma</i>	60 gs.
<i>Willem Hinricks</i>	32 gs.
<i>Johan Peters</i>	25 gs.
<i>Brant Jacops</i> op de dyck.....	5 gs.
<i>Symen Gerrydts</i>	20 gs.
De redger	25 gs.
<i>Claes Jacops</i>	6 gs.

facit 829½ gs.

Het nije register van dem Ham 1604. Avertegen den 1 augusti.

<i>Peter Berents</i>	16 gs.
<i>Douwe Deddes</i>	54 gs.
<i>Focke Peters</i>	44 gs.
<i>Harmen Falck</i>	16 gs.
De pastoir.....	18 gs.
<i>Harryt Clasen</i>	42 gs.
<i>Janke Dircx</i>	29 gs.
<i>Gerryt Crabbe</i>	88 gs.
<i>Peter Luitiens</i>	6 gs.
<i>Tonnys Folkers</i>	51 gs.
<i>Cornelys Jochums</i>	70 gs.
<i>Cornelys Ityens</i>	58 gs.
<i>Lauwerens Peters</i>	60 gs.
<i>Peter Jansens</i>	17 gs.
<i>Albert Wattens</i>	5 gs.
<i>Olltger Frerix</i>	1 gs.
<i>Brunger Brungersma</i>	25 gs.
<i>Jelte Jacocops</i> [sic].....	64 gs.
<i>Kone Jansen</i>	65½ gs.
<i>Broorke Arys</i>	24 gs.
<i>Jannes Dircks</i>	33 gs.
<i>Jan Jacops</i> in Awert.....	50 gs.

facit 836½ gs.

³ Arch. Aduarderzylvest, inv.nr. 71, fol. 2r.

⁴ P.J.C. Elema en R.H. Alma, ‘Cleveringa’, *Gruoninga* 37 (1992) 155-183, ald. 159-160.

⁵ ‘De Navorscher’, *Groninger kerken* 14 (1997) 100-101.

